

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Εάν δεν φοβάσαι μήπως κολλήσεις ο ίδιος, σκέψου τους άλλους

Χιλιάδες κληρικοί και εκατομμύρια απλοί πιστοί βρέθηκαν σε εξαιρετικά δύσκολη κατάσταση εξαιτίας της πανδημίας του κορονοϊού, η οποία ξέσπασε την περίοδο της Μεγάλης Τεσσαρακοστής και της προετοιμασίας για την κεντρική χριστιανική εορτή του Πάσχα (που φέτος οι ορθόδοξοι χριστιανοί θα εορτάσουν στις 19 Απριλίου). Για το πώς η εξάπλωση της νόσου επηρέασε τη ζωή του Ορθόδοξου κόσμου, των αρχαίων Ανατολικών Εκκλησιών, των ρωμαιοκαθολικών, των προτεσταντών και των ακολούθων άλλων δογμάτων, τι να αναμένουμε και πώς να κινούμαστε στη διαμορφωθείσα κατάσταση, ιδίως οι ηλικιωμένοι, κατά πόσον είναι δυνατή η αυστηροποίηση των μέτρων προστασίας από τον ιό στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρωσίας, εάν μπορεί αυτή να κλείσει τους ναούς ή να συγκρουσθεί με τις Αρχές, εάν είναι έτοιμη να εορτάσει την Ανάσταση του Χριστού χωρίς το Άγιο Φως και σε απευθείας μεταδόσεις, μίλησε σε αποκλειστική συνέντευξη στο πρακτορείο RIA Novosti ο Πρόεδρος του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνας.

Ο κόσμος

– **Σεβασμιώτατε, πώς η πανδημία του κορονοϊού επηρέασε την εκκλησιαστική ζωή των ορθόδοξων στις διάφορες χώρες του κόσμου;**

– Επηρέασε με τον πλέον σοβαρό τρόπο. Στην Ιταλία, τη Γαλλία, σειρά άλλων χωρών της Ευρώπης οι ορθόδοξοι ναοί είναι κλειστοί και οι ιερές ακολουθίες ακυρώθηκαν. Κάπου οι ακολουθίες συνεχίζονται, αλλά με περιορισμένο αριθμό ατόμων, που μπορούν να παρίστανται ταυτοχρόνως σε ναό.

– **Έχετε επικοινωνία με άλλες κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες όσον αφορά την πανδημία; Ποια μέτρα λαμβάνονται εκεί;**

– Δημοσιοποιήθηκε η απόφαση της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως να κλείσει λόγω καραντίνας μέχρι τις 29 Μαρτίου ναούς και μονές παγκοσμίως.

Με σκοπό την καταπολέμηση της εξαπλώσεως του κορονοϊού η Ιερά Αρχιεπισκοπή της Κύπρου διά ειδικής δηλώσεως κάλεσε τους πιστούς να απέχουν από τον εκκλησιασμό και από τη Θεία Κοινωνία επί τρεις εβδομάδες, συνιστώντας να παρακολουθούν τις ιερές ακολουθίες μέσω ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών μεταδόσεων.

Έχουν διακοπεί οι ακολουθίες στην Εκκλησία της Ελλάδας. Προ ολίγων ημερών ένας Μητροπολίτης σχεδόν συνελήφθη επειδή τελούσε ακολουθία παρουσία πιστών.

Σε έκτακτη συνεδρία της Ιεράς Συνόδου της εν Αμερική Ορθόδοξου Εκκλησίας κατόπιν διαβουλεύσεως με ιατρούς εμπειρογνώμονες ενεκρίθη συνοδικό μήνυμα σχετικά με την επιδημία του κορονοϊού. Οι επαρχιούχοι Επίσκοποι καλούνται να επιδεικνύουν τη μέριμνά τους για το ποίμνιο λαμβάνοντας υπόψη τη θέση των κρατικών Αρχών και σε συνεργασία με τη Σύνοδο να λαμβάνουν αυτοτελείς αποφάσεις για την ελάττωση του αριθμού των μετεχόντων στις ακολουθίες, τη μείωση

του αριθμού των ακολουθιών ή την προσωρινή διακοπή τους (σε περίπτωση ενδεχομένων αποφάσεων των κοσμικών Αρχών). Τα Μοναστήρια δεν θα δέχονται προσκυνητές μέχρι την 1^η Απριλίου. Η Ιερά Σύνοδος θα επανεξετάσει την κατάσταση στα τέλη Μαρτίου.

Παρέθεσα μόλις μερικά παραδείγματα. Στον έναν ή τον άλλο βαθμό στην επιδημία του κορονοϊού αντέδρασαν όλες οι κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες.

– Ποιες αποφάσεις λαμβάνονται στις Αρχαίες Ανατολικές Εκκλησίες;

– Στην Κοπτική Εκκλησία στο έδαφος της Αιγύπτου όλοι οι ενοριακοί Ναοί παραμένουν κλειστοί μέχρι τις 5 Απριλίου. Καμία ιεουργία δεν θα τελεστεί σε αυτούς, εκτός των νεκρώσιμων ακολουθιών, στις οποίες μπορούν να παρίστανται μόνο μέλη των οικογενειών των κεκοιμημένων.

Όλοι οι ναοί της Αρμενικής Αποστολικής Εκκλησίας μέχρι τις 9 Απριλίου θα είναι ανοικτοί μόνον «για ατομικές επισκέψεις και κατ' ιδίαν προσευχές των πιστών», μάλιστα καθ' όλη τη διάρκεια της τρεχούσης περιόδου έχει ευλογία να τελούνται «Θείες Λειτουργίες άνευ πιστών, μόνον με συμμετοχή των κληρικών».

Σε όλες τις ενορίες της Ασσυριακής Εκκλησίας της Ανατολής στο έδαφος των ΗΠΑ ακυρώθηκαν όλες οι ιερές ακολουθίες με συμμετοχή πιστών, ακόμη και η μετάληψη των λαϊκών μέχρι τις 12 Απριλίου συμπεριλαμβανομένης (οι Ασσύριοι εορτάζουν το Πάσχα στις 12 Απριλίου). Ανάλογοι περιορισμοί ισχύουν και για τις ασσυριακές κοινότητες στην Ιταλία και άλλες χώρες της Δυτικής Ευρώπης, οι οποίες έχουν κηρυχθεί σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης.

– Πού είναι χειρότερη η κατάσταση στην Ευρώπη;

– Η χειρότερη κατάσταση είναι στην Ιταλία με πενήντα και πλέον χιλιάδες φορείς του ιού και με αρκετές χιλιάδες να έχουν πεθάνει. Όλη η χώρα είναι σε αυστηρή καραντίνα, ουσιαστικά απαγορεύεται να βγαίνεις έξω, οι δρόμοι είναι άδειοι, οι άνθρωποι κάθονται στα σπίτια τους. Ακυρώθηκαν όλες οι ιερές ακολουθίες, συμπεριλαμβανομένων και των ορθοδόξων ναών. Η αστυνομία περιπολεί εντατικά στην πόλη και μόλις διαπιστώσει ότι συγκεντρώνεται στο ναό έστω και μικρή ομάδα ανθρώπων, έρχεται αμέσως και αρχίζει να ξεκαθαρίζει την κατάσταση.

Στην πόλη Μπέργκαμο τα αποτεφρωτήρια λειτουργούν επί 24ώρου βάσεως, οι σειρήνες των ασθενοφόρων και οι πένθιμες κωδωνοκρουσίες ηχούν σχεδόν αδιάκοπα, το νοσοκομείο είναι υπερπλήρες και δεν ανταποκρίνεται στο κύμα των κρουσμάτων και των θανόντων.

– Ποια είναι η κατάσταση στη Ρώμη; Τι κάνει το Βατικανό;

– Όλοι οι ναοί της Ρώμης είναι κλειστοί για επισκέψεις και προσευχή έως τις 3 Απριλίου. Ενωρίτερα με σκοπό την καταπολέμηση του κορονοϊού το Βατικανό απαγόρευσε στους τουρίστες να επισκέπτονται το Ναό του Αγίου Πέτρου και την παρακείμενη πλατεία.

Οι αναστάσιμες ακολουθίες στο Βατικανό φέτος θα πραγματοποιηθούν απουσία πιστών, αναφέρεται στη δήλωση της γραμματείας του Παπικού Οίκου. Λόγω της εκτάκτου καταστάσεως στον τομέα της δημόσιας υγείας και υγιεινής όλες οι λειτουργικές πανηγυρικές εκδηλώσεις της Μεγάλης Εβδομάδας στο Βατικανό επίσης θα διεξαχθούν χωρίς συμμετοχή λαϊκών.

– Τι γνωρίζετε για τα προληπτικά μέτρα, που λαμβάνονται από άλλες χριστιανικές Εκκλησίες;

- Σχεδόν όλες οι χριστιανικές Εκκλησίες της Ευρώπης λαμβάνουν μέτρα.

Ειδικότερα δε ο Αρχιεπίσκοπος Καντερβουρίας και ο Αρχιεπίσκοπος Υόρκης ανήρτησαν στις 17 Μαρτίου γράμμα, όπου ανακοίνωσαν ότι οι ιερείς της Εκκλησίας της Αγγλίας πρέπει να αναστείλουν τις καθημερινές δημόσιες ιερουργίες. Οι ιερείς όπως και πριν θα μπορούν να τελούν λειτουργίες και πρέπει να προσπαθούν να μεταδίδουν τις κυριακάτικες ακολουθίες σε απευθείας μετάδοση μέσω διαδικτύου, ωστόσο στο εξής οι αγγλικανικοί ναοί θα είναι ανοικτοί αποκλειστικά για κατ' ιδίαν προσευχή.

Παράδειγμα για την Εκκλησία της Αγγλίας αποτέλεσαν ήδη οι Βρετανοί μεθοδιστές. Ενωρίτερα η Εκκλησία της Αγγλίας δημοσίευσε δήλωση με θέμα την εξάπλωση του κορονοϊού. Στο έγγραφο καλούν να αποφεύγεται για τη μετάληψη η χρήση του ιδίου ποτηρίου, καθώς και να μην ανταλλάσσουν χειραψίες κατά τον καθιερωμένο «ασπασμό ειρήνης».

- Ποια είναι η κατάσταση στην Ουκρανία; Πώς κινείται η κανονική Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία;

- Κατά την τελευταία συνεδρία της Συνόδου της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας υιοθετήθηκε έκκληση, η οποία εμπεριέχει συστάσεις προς τους πιστούς: να διατηρούν την ψυχραιμία και να μην παρασύρονται από τον πανικό, να εντείνουν τις προσευχές (εγκρίθηκε κείμενο προσευχής και αιτήσεων κατά το «Εἴπωμεν πάντες»), να αντιμετωπίσουν με προσοχή τις αποφάσεις και συστάσεις των Αρχών. Οι επαρχιούχοι Επίσκοποι συνιστάται σε περίπτωση επιδεινώσεως της καταστάσεως να εναρμονίζουν τις ενέργειές τους με τον Προκαθήμενο της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Επιβεβαιώθηκε ότι οι ναοί παραμένουν ανοικτοί και σ' αυτούς θα τελούνται όλες οι ακολουθίες του λειτουργικού κύκλου, καθώς και δοξολογίες με αγιασμό υδάτων και κωδωνοκρουσίες εξαιτίας της επιδημίας. Επιτράπηκε να μεταλαμβάνουν και να εξομολογούνται καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας πιστοί σε ομάδες έως δέκα ατόμων και οι λειτουργίες να τελούνται υπαίθρια προς αποφυγήν συνωστισμού.

- Τι γίνεται σήμερα στη Συρία; Συνεχίζονται οι ανθρωπιστικές πρωτοβουλίες της Ρωσικής Εκκλησίας και η συνεργασία με τους μουσουλμάνους της χώρας;

- Όλες οι ανθρωπιστικές πρωτοβουλίες συνεχίζονται, καθώς και η συνεργασία, όμως δυσχεράνηκαν οι προσωπικές επαφές. Όπως και πολλές άλλες χώρες, η Συρία σήμερα είναι κλειστή για την είσοδο επισκεπτών από το εξωτερικό.

Η Ρωσική Εκκλησία

- Ποια προληπτικά μέτρα προς αποτροπή της εξαπλώσεως της νόσου λαμβάνει η Ρωσική Εκκλησία στις χώρες της κανονικής ευθύνης της;

- Σέ κάθε χώρα λαμβάνονται διαφορετικά μέτρα, αναλόγως της επιδημιολογικής καταστάσεως και των υποδείξεων των Αρχών.

Παράλληλα υπάρχουν και κοινές οδηγίες, οι οποίες εγκρίθηκαν από την Ιερά Σύνοδο στις 17 Μαρτίου. Επιβάλλουν την τήρηση αυστηρών υγειονομικών μέτρων. Ειδικότερα, δε, κατά την Κοινωνία να σκουπίζεται η λαβίδα με τη μάκτρα ποτισμένη σε οινόπνευμα και στη συνέχεια να εμβαπτίζεται σε νερό. Το ύδωρ που καταναλώνεται μετά την Κοινωνία από πιστούς να σερβίρεται σε ποτηράκια μιας χρήσεως, για τη διανομή του αντιδώρου να χρησιμοποιούνται γάντια μιας

χρήσεως, ενώ τα χείλη κάθε κοινωνού να σκουπίζονται με χαρτομάντηλα. Στους κοινωνούς συνιστάται να αποφεύγουν τον ασπασμό του Αγίου Ποτηρίου.

– Ποια αντίδραση από ενορίες και πιστούς εισπράττετε για την τελευταία απόφαση της Συνόδου, τις οδηγίες και τα συγκεκριμένα μέτρα, που ελήφθησαν;

– Εν γένει η αντίδραση είναι θετική, ευγνώμων και ήρεμη.

Όμως υπάρχουν άνθρωποι, οι οποίοι προσπαθούν να εκμεταλλευτούν την κατάσταση, ώστε, καθώς λέγεται, να «κουνήσουν τη βάρκα», να υπονομεύσουν την εμπιστοσύνη στην εκκλησιαστική Ιεραρχία. Πρόσφατα ένας διάκονος έγραψε: «Θέλω να ρωτήσω τους Ιεράρχες μας: γιατί τόσο γρήγορα, αμαχητί, υπό την ουμανιστική «σάλτσα» της «φροντίδας για τον πλησίον» ξεπουλάτε την ελευθερία της Εκκλησίας; Αφού για τους ορθοδόξους είναι προφανές ότι καμία λοίμωξη δεν μεταδίδεται μέσω της Αγίας Κοινωνίας; Όποιος σκέπτεται διαφορετικά βλασφημεί».

Θα ήθελα να επαναλάβω εκείνο, το οποίο η Εκκλησία πολλές φορές έλεγε τις τελευταίες ημέρες: πιστεύουμε ακράδαντα ότι καμία λοίμωξη δεν μπορεί να μεταδοθεί μέσω των Αχράντων Μυστηρίων. Οι πιστοί μεταλαμβάνουν του Σώματος και του Αίματος του Χριστού «είς θεραπείαν ψυχής καὶ σώματος», δηλαδή τα ίδια αποτελούν πηγή ιάσεως. Αλλά το Ποτήρι και η λαβίδα για τη μετάληψη είναι αντικείμενα, τα οποία δεν είναι προστατευμένα από επικόλληση βακτηρίων και ιών. Γι' αυτό και λαμβάνονται ειδικά μέτρα για την απολύμανσή τους. Αυτό θα πρέπει να αντιμετωπίζεται με ταπείνωση και ηρεμία.

Όσοι καυχώνται σήμερα για την Ορθοδοξία τους και με έπαρση διακηρύσσουν ότι «οι ομολογητές δεν θα τηρήσουν την καραντίνα», δεν συμπεριφέρονται ευαγγελικά, αλλά φαρισαϊκά. Εκμεταλλεύονται την κρίση για την αυτοπροβολή τους: κοίταξε, δηλαδή, δεν είμαι όπως οι υπόλοιποι άνθρωποι, είμαι ομολογητής της πίστεως, όχι όπως ο Πατριάρχης και οι άλλοι αρχιερείς. Αυτή είναι μια ανεύθυνη και εγωϊστική συμπεριφορά. Εάν δεν φοβάσαι μήπως κολλήσεις ο ίδιος, σκέψου τους άλλους.

Τέτοιους ανθρώπους δεν είναι δυνατόν να τους μεταπείσεις, αλλά θα ήθελα να απευθυνθώ σε όσους, υπό την επιρροή αυτών των «ομολογητών», μπορούν να σκανδαλισθούν. Πιστέψτε, αγαπητοί μου, ο Αγιώτατος Πατριάρχης και η Ιερά Σύνοδος όχι λιγότερο από τους κακοζηλωτές μας γνωρίζουν την Ιερά Παράδοση της Εκκλησίας. Όταν καταρτίζονταν οι οδηγίες, μελετήθηκαν προηγούμενες εμπειρίες. Άλλωστε, δεν είναι η πρώτη φορά, που η Εκκλησία αντιμετωπίζει μια επιδημία.

– Και όταν αντιμετώπιζε επιδημίες παλαιότερα, τι υποδείξεις έκανε; Ελήφθησαν υπόψη εκείνες για το σήμερα;

– Υπάρχει, παραδείγματος χάριν, το βιβλίο, που τιτλοφορείται «Πηδάλιον», δηλαδή συλλογή κανόνων της Ορθοδόξου Εκκλησίας με ερμηνευτικά σχόλια, του οποίου συντάκτης τυγχάνει ο Όσιος Νικόδημος ο Αγιορείτης. Να, τι γράφει σε σχόλιο στον 28ο κανόνα της Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου: «Ὅθεν καὶ ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς πρέπει ἐν καιρῷ πανώλης νὰ μεταχειρίζωνται τρόπον εἰς τὰ νὰ μεταλαμβάνουν τοὺς ἀσθενοῦντας βάλλοντες μέσα... εἰς τι ἀγγεῖον ἱερὸν, καὶ ἐκεῖθεν νὰ τὸν λαμβάνουν... οἱ ἀσθενεῖς, διὰ λαβίδος. Τὸ δὲ ἀγγεῖον σὺν τῇ λαβίδι νὰ βάνεται εἰς ξύδι, καὶ τὸ ὄξύδι νὰ ρίπτηται εἰς τὸ χωνευτήριον». Σε αυτό το προηγούμενο θεμελιώνεται η υπόδειξη να σκουπίζεται η λαβίδα μετά από κάθε κοινωνό με τη μάκτρα, εμποτισμένη σε οινόπνευμα και να εμβαπτίζεται στο νερό στη συνέχεια. Αλλά οι κακοζηλωτές μας φαντάζονται τον εαυτό τους ορθοδόξότερους και του Οσίου Νικοδήμου του Αγιορείτου.

Ενώ το «Εγχειρίδιο για τον κληρικό και τον υπηρέτη του ναού» του Μπουλγκάκοφ, που εκδόθηκε το 1900, περιλαμβάνει υποδείξεις, που αφορούν στη Θεία Κοινωνία σε περίπτωση εμφάνισης «μολυσματικής νόσου, π.χ. διφθερίτιδας, ευλογιάς, η οποία εύκολα μπορεί να μεταδοθεί σε άλλους κατά την κοινωνία διά της λαβίδας και της μάκτρας». Αυτές οι υποδείξεις επίσης ελήφθησαν υπόψη κατά τον καταρτισμό των οδηγιών.

– Επιδέχονται οι συστάσεις οποιεσδήποτε διορθώσεις;

– Βέβαια, αναλόγως με την εξέλιξη της επιδημιολογικής κατάστασης.

– Γιατί δεν έχουν δοθεί συστάσεις στους πιστούς σε ό,τι αφορά στην παρουσία στις ακολουθίες, κατά το δυνατόν φορώντας μάσκα (την στιγμή, που υπάρχουν συστάσεις λ.χ. σχετικά με τα γάντια μιας χρήσεως και την απολύμανση διαφόρων αντικειμένων);

– Η χρήση μάσκας μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο μεταδόσεως της μόλυνσης. Σε ορισμένους ναούς χρησιμοποιούνται και από λαϊκούς και από κληρικούς. Προ ολίγων ημερών εμφανίστηκε μια φωτογραφία από το ναό της Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας στην Πιονγιάνγκ, όπου μετά από διακοπή, που προκάλεσε η καραντίνα, επαναλήφθησαν οι ιερές ακολουθίες. Εκεί, λοιπόν, ο ιερέας φορά μάσκα. Εάν επιδεινωθεί η κατάσταση, είναι απολύτως δυνατό, ότι και σε άλλες περιοχές θα χρησιμοποιηθούν μάσκες.

Είναι αλήθεια, όμως, ότι υπάρχουν κάποιοι, που θέλουν να ειρωνευτούν και αυτό το ζήτημα. Ένας ιερέας πριν το κήρυγμα φόρεσε κάτι, που έμοιαζε με μάσκα αερίου, με σκοπό να προκαλέσει γέλιο στους ενορίτες και να καταδείξει την έλλειψη σοβαρότητας όσων φοβούνται ότι θα μολυνθούν. Αλλά πολλοί τώρα δεν έχουν διάθεση για γέλια, λ.χ. στην Ιταλία, την Ισπανία, τη Γαλλία, τη Γερμανία.

– Μπορεί η Ρωσική Εκκλησία να απαγορεύσει την πρόσβαση των πιστών σε μονές και ναούς ή να τους κλείσει εντελώς και για τις ιερουργίες από κληρικούς στη Ρωσία, την Ουκρανία και τη Λευκορωσία, εάν απαιτηθεί αυτό από την επιδημιολογική κατάσταση και τις Αρχές; Υπάρχουν κάποιες ειδικές συμφωνίες με τις κυβερνήσεις των χωρών κανονικής δικαιοδοσίας της Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας, κάποιες εγγυήσεις ότι δεν θα κλείσουν ναούς για τους ανθρώπους υπό οποιεσδήποτε συνθήκες;

– Τέτοιες συμφωνίες δεν υπάρχουν και φρονώ ότι στην παρούσα κατάσταση δεν μπορούν να υπάρξουν. Αλλά η Εκκλησία δεν θα περιέλθει σε σύγκρουση με τις Αρχές, εάν απαιτηθούν εξαιρετικά μέτρα προς αποτροπή της επιδημίας. Η Εκκλησία, όχι λιγότερο από τις Αρχές, φροντίζει για την υγεία και την ευημερία των ανθρώπων.

Εάν προταθούν κάποια ριζικά μέτρα η Εκκλησία θα ανοίξει διάλογο με τις Αρχές, αλλά όχι συγκρουόμενη.

– Ο περιορισμός που επιβλήθηκε στη Μόσχα – να μην συνέρχονται σε ένα χώρο περισσότερα από 50 άτομα – δεν ισχύει για τους ορθοδόξους ναούς. Γιατί;

– Μέχρι στιγμής δεν έχουν κλείσει μεγάλα εμπορικά κέντρα και άλλοι χώροι συνωστισμού, συμπεριλαμβανομένου του μετρό, όπου σε ώρες αιχμής σε κάθε βαγόνι συνωστίζονται πολύ περισσότερα από πενήντα άτομα. Εάν όμως η κατάσταση εξελιχθεί προς τη χειρότερη εκδοχή, μπορεί να εισαχθούν νέοι επιπρόσθετοι περιορισμοί, ακόμη και ως προς τον αριθμό των προσευχομένων στους ναούς.

– Μπορούν οι προσκυνητές ως συνήθως να επισκέπτονται ήσυχα τις μεγάλες Μονές της Ρωσίας, όπως η Λαύρα της Αγίας Τριάδος και του Αγίου Σεργίου, η έρημος της Όπτινα, το Ντιβέγεβο, στις νήσους Βαλαάμ και Σολοφκί;

– Δεν είναι η καλύτερη εποχή τώρα για προσκύνημα. Καλύτερα να καθίσουμε σπίτι και να αναμένουμε να παρέλθει η επιδημία. Ορισμένες μονές κατόπιν συστάσεως των τοπικών Αρχών διέκοψαν την πρόσβαση σε προσκυνητές.

Προ ολίγων ημερών ο Μητροπολίτης Πσκοφ και Πόρχοφ Τύχων μαγνητοσκόπησε μήνυμα, με το οποίο κάλεσε σε προσωρινή αποχή από τη μετάβαση στη Μονή των Σπηλαίων του Πσκοφ. Θεωρώ ότι είναι μια πολύ σωστή και υπεύθυνη συμπεριφορά, ιδιαιτέρως σε αντιδιαστολή με εκείνες τις ανεύθυνες παρατολμίες, που ακούγονται από στόματα ορισμένων κληρικών.

– Μπορεί η πανδημία να επηρεάσει τις ιερές ακολουθίες στις μονές, τις ενορίες, π.χ. στον επιτρεπόμενο αριθμό προσκυνητών ή μοναχών, που συμμετέχουν ταυτόχρονα σε μια ακολουθία;

– Μπορεί. Και υπάρχουν διάφοροι τρόποι να μειωθεί ο αριθμός των ταυτοχρόνως παρισταμένων στο ναό πιστών. Για παράδειγμα, αντί της μίας κυριακάτικης Λειτουργίας να τελούνται δύο, η μία πριν και η μια μετά. Σύντομα θα ανέβει η θερμοκρασία και θα καταστεί δυνατό, εάν είναι αναγκαίο, να τελούνται υπαίθριες ακολουθίες. Κάπου τέτοια μέτρα εφαρμόζονται ήδη, συγκεκριμένα στην Ουκρανία.

– Μπορεί η θεία Κοινωνία να γίνει σε απευθείας μετάδοση;

– Βεβαίως, όχι.

Αλλά για τους ηλικιωμένους ενορίτες, οι οποίοι ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, πράγμα, που σημαίνει ότι πρέπει να είναι στο επίκεντρο της ιδιαίτερης φροντίδας μας, μπορεί να καθιερωθεί μια ιδιαίτερη τάξη. Π.χ. μπορούν να παρακολουθήσουν τις ακολουθίες σε απευθείας μετάδοση και να τους μεταλαμβάνει ο ιερέας στο σπίτι τους.

Το Πάσχα

– Πώς φέτος ο Ορθόδοξος κόσμος θα κάνει τη Μεγάλη Εβδομάδα και θα εορτάσει το Πάσχα; Θα απαγορεύσουν τις λιτανευτικές πομπές;

– Όλα θα εξαρτηθούν από την κατάσταση σε κάθε συγκεκριμένη περιοχή.

– Θα μεταφερθεί το Άγιο Φως από τα Ιεροσόλυμα; Είναι έτοιμη η Ρωσική Εκκλησία να κάνει αναστάσιμες ακολουθίες χωρίς αυτό; Και πώς βλέπουν οι απλοί πιστοί τις ενδεχόμενες αλλαγές;

– Είμαστε έτοιμοι να μην έχουμε το Άγιο Φως στις αναστάσιμες ακολουθίες. Πολύ περισσότερο η Ρωσική Εκκλησία επί χίλια χρόνια τελούσε τις αναστάσιμες ακολουθίες χωρίς το Άγιο Φως και δεν ήταν εξαιτίας αυτού λιγότερο πανηγυρικές, χαροποιόι και ευλογημένες.

Εν τούτοις, εξ όσων γνωρίζω, το Ίδρυμα του Αγίου Ανδρέα του Πρωτοκλήτου είναι αποφασισμένο να κομίσει το Φως ακόμη και εάν χρειαστεί να μην αποβιβαστεί κανείς από το αεροπλάνο κατά την άφιξη στο Ισραήλ. Προ ολίγων ημερών συνομίλησα ακριβώς επί του θέματος με τον Πρόεδρο του

Ιδρύματος Βλαδίμηρο Ιβάνοβιτς Γιακούνιν, ο οποίος επί πολλά χρόνια πλέον διασφαλίζει για τη Ρωσική Εκκλησία το Άγιο Φως από τα Ιεροσόλυμα.

- Είναι δυνατόν οι πιστοί, και ιδιαίτερα οι ηλικιωμένοι, να εορτάσουν το Πάσχα μέσω των μεταδόσεων, χωρίς τη Θεία Κοινωνία;

- Ας ελπίσουμε ότι θα έχει περάσει η κρίση μέχρι το Πάσχα και ότι δεν θα χρειασθούν τέτοια μέτρα. Η Ρωσική Εκκλησία προσεύχεται υπέρ της ταχείας υπερβάσεως της κρίσεως σε κάθε λειτουργία και πιστεύω ότι θα εισακουσθούν οι προσευχές μας από τον Οικτίρμονα Θεό. Θα πρέπει να προσευχηθούμε με όλον τον κόσμο, ώστε ο Κύριος να απομακρύνει αυτή τη συμφορά.

Μια πηγή: <https://mospat.ru/gr/news/45603/>